

Gayeye Doğru¹

Diran Kelekyan

Çeviren: Faruk Alpkaya, Ankara Üniversitesi SBF,
e-posta: falpkaya@politics.ankara.edu.tr

Şühədayı hürriyetin yâd bilindiğini tebciyen [yüçelterek] dün icra kılanın merasim bizi Osmanlı inkılâbinin safahatına imale-i nazara [bakışları yöneltme] sevk ediyor.

İnkılâplar daima ruhun tayyarati, emelin yükselmesi ile haiz-i rabitadir. Asrın nimet-i terakkiyatından istifade ederek kendi haklarını anlayacak derece-i kemale vasil olan insanlar, istibdat altında ezilmekte olduklarını görünce hürriyet ve meşrutiyete büyük bir muhabbet bağlarlar; onu temenni ederler; meşrutiyetin istihsali güçleşikçe, kıymeti kendi nazarlarında artar; muhipleri öyle bir dereceye reside [erişmiş] olur ki şekil-i hükümetin tebdilinden yalnız bahş edebileceği menafi ve fevâidi değil, ancak zaman ve himmetle husule gelecek birçok ümniyyeleri [dilekleri] dahi beklerler. Hissiyatın bu taşkınlığı nazar-ı tarihte umum inkılâpların evsaf-i mümeyizzesindendir [ayırtedici vasıflar]. Zaten vukuatın başka surette cereyanına intizar olunamazdı; çünkü işe ulvi bir şairiyet karışmazsa o büyük kahramanlıklar müyesser olamaz.

Osmanlı inkılâbında perverde [beslenmiş] edilen emellerin alî mertebesini, ferdayı meşrutiyette memleketin her tarafında hâsil olan meserret ve icra kılanın şenlikler irâe [gösterme] eylemişti. Şu kadar var ki, bu inkılabi hâsil – bilhassa teşrii- eden esbap, şekil-i hükümete inhisar etmeyip, memleketin tamamını tehdit eden tehlikelerin izalesini ve hal-i vatanın müdafaaşını da şamil bulunmuş idi. O zaman, tehlike düvel-i ecnebiyece ittihaz kılanın bazı mukarrerat suretinde arz-ı vücut ediyor –ve onun izalesine çalışmak için evvel emirde milletin siyaset-i memlekete hakim olması lazım geliyor- idi. İnkılâp işte bu sebeple ahval-i mevcude ile rabita peyda etmekte –yani tatbikî bir şekil almakta- idi. Vukuat Osmanlı inkılâbinin bu mahiyetini takviye eyledi. Birbirini veliyy eden muharebeler, hukuk-u millîyenin harice karşı müdafaaası maddesine meşâgil-i [meşguliyetler] millîye meyanında birinci mevkii verdirdi. İdare-i cedide mevcudiyet-i millîyemizin ocağı olan Osmanlı yurdunu hem dâhilen, hem haricen muhtac-ı tersin [güçlendirmeğe muhtaç] bir halde bulmuştu; dâhilen uhud-u atika [eski anlaşmalar] hukuk-u istiklaliyeden bihakkın istifadeye hâil oluyordu; haricen meşrutiyetin ferdayı tesisinde aleniyet peyda eden ihtaralar milletin fedakârlığı ile emin bir muvâzenet vücuda getirmek hususunu la-büdd [zorunlu] kılıyordu. Hayat-ı memlekette hâsil olan tebdile göre yeni ahlakin

tesisi de, bittiği büyük himmetlere tevakkuf ederdi. Memleketin altı buçuk senelik tarihçe-i hayatı bu gayeler namına bir mücâhedeyi tecelli ettirmektedir. Bu mücâhede bir dakika bile durmamıştır. Vazife büyük idi; şayan-ı teşekkürdür ki onu deruhe edenlerin metaneti de büyük oldu. Mutlakiyet ve istibdat ahaliden mühim bir kitlenin her hayatı, kendi iştiraki haricinde arz-ı vücut eden hükümetin himmetinden intizara alıştırmış olduğundan, evvel emirde, bu mefkûreye karşı cenkleşmek vatan namına, milletin hakk-ı hayatı namına durmaksızın, usanmaksızın mübareze [savaş] mefkûresini tamim eylemek lazım gelmekteydi. Hayatın bilcümle safahatında say ve himmetin arttığını, itimad-ı nefsin kesb-i mekanet [kuvvet kazanmak] eylediğini gösteren ahval-i hazırla, bu nokta-i nazardan ne kadar mühim bir terakki husule getirilmiş olduğunu ispat ediyor. Aynı zamanda memleketin hayat-ı idariye ve siyasiyesi hukuk-u istiklaliyyeyi tahdit eden bağlardan kurtulmuş –yani, kapitülasyon namına hiçbir şey kalmamış–dur. Bu muvaffakiyetler zaman-ı inkılâpta murat edilmiş olan gayelerin hayyiz-i file isali [fili aşamaya ulaştırılması] emrinde ne kadar mühim hatveler [adımlar] atıldığını ispat eder. Millet-i Osmaniye'nin Avrupa'nın en kaviyy-üş-şekime [çok dayanıklı] iki devleti ile bilitifak icra etmekte olduğu muharebe ise, mazinin hesaplarına hatime çekerek, yeni ve emin bir muvazenet tesis edecektir; bu muharebe, mahza, inkılâptaki gaye-i mübeccelliye doğru her mâniadan ari bir surette yürüyebilecek bir hal-i emniyete vasil olmak için ihtiyar edilmiştir.

Milletin bu tarik-i feyze girmesinde büyük himmetleri sebk etmiş olan şüħedayı hürriyetin yad bilīdiği tebcīl edildiği sırada hayat-ı cedidemizin bu inkişaflarını tadar etmek, himmetlerinin semaratına arz-ı tazimata vesiledir. Hayat-ı milliyenin tealisi ervah-ı şüħedayı [şehitlerin ruhları] müstagrık-ı sürûr [sevinc gark olmuş]kilar; eserlerinin neşvünema [yetişip büyümeye] bulması onları daima hayat-ı milliyeye teşrik ediyor; onlar yine yaşıyorlar; çünkü eserleri ber hayattır [hayata dairdir] ve geçtikçe mütezayit [artan] bir mekânetle ber hayat kalacaktır.

Sonnot

1 Diran Kelekyan'ın 25 Nisan 1915 tarihli Sabah gazetesinde yayınlanan bu yazısı, Osmanlıcadan çevrilmiştir.